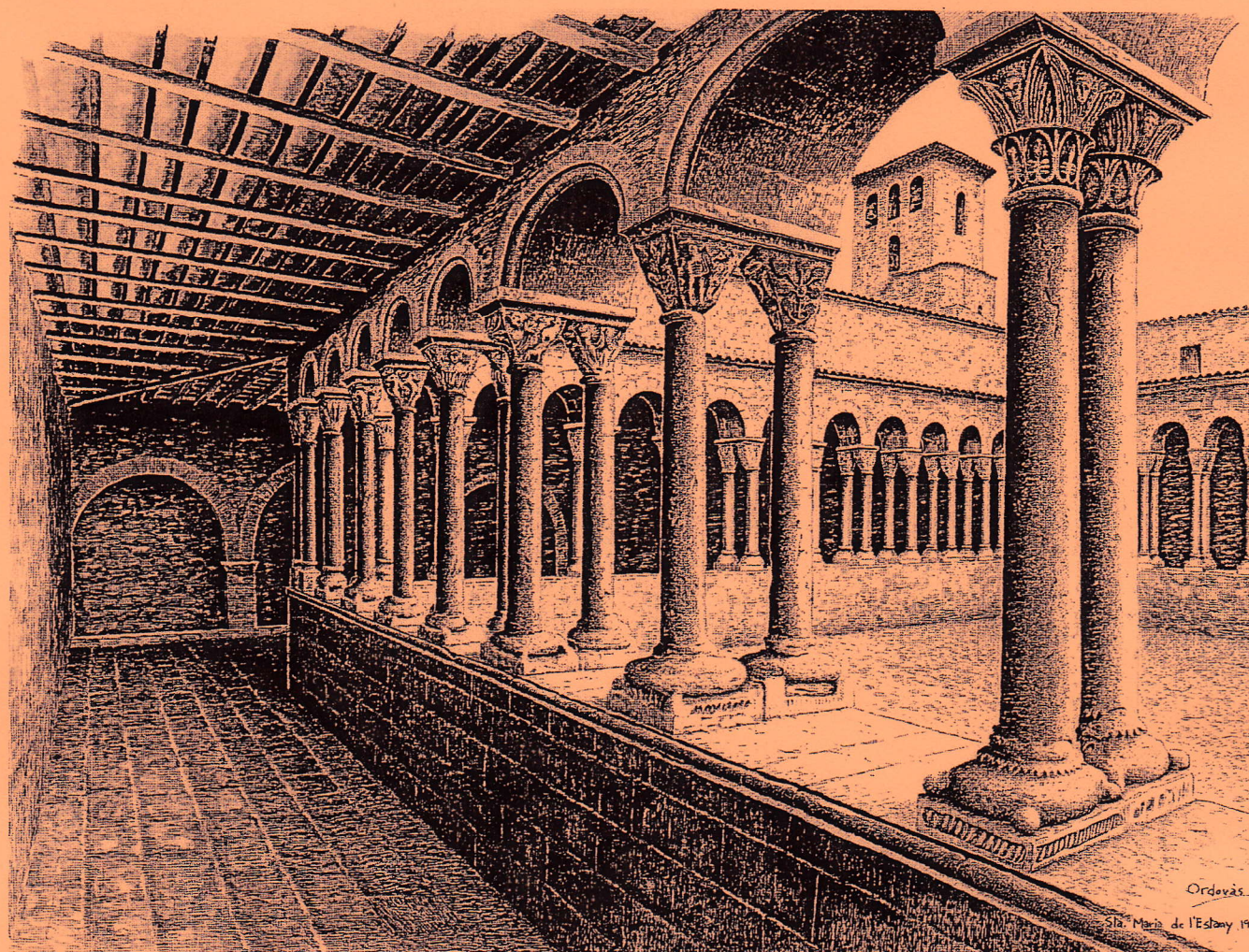
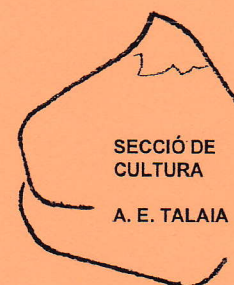

Monistrol de Calders L'Estany

**49 SORTIDA CICLE
"CONEGUEM CATALUNYA"**

21 DE MAIG DE 2006

MONISTROL DE CALDERS

Monistrol de Calders és un municipi de la comarca del Bages, de creació moderna, que es va separar de Calders en virtut d'una llei del Parlament de Catalunya del 5 de juliol de 1934. Se satisfia així una antiga aspiració dels monistolencs que, malgrat l'origen històric comú, sota la demarcació de l'antic castell de Calders, mantenien per geografia i tradició una vida pròpia ben diferent de la de Calders, població inclosa en la regió o subcomarca del Moianès. És per tant, en aquests moments, el municipi més jove de la comarca del Bages i partit judicial de Manresa.

Amb una extensió de 21,87 km² i a 468 m d'altitud, es troba en una petita vall a l'indret on conflueixen la riera de Sant Joan amb el torrent de l'Om i la riera Golarda o de Marfà, que s'anomena a partir del dit aiguabarreig riera de Calders. Té com a límit E l'extrem S de l'altiplà moianès, que és d'on vénen totes les rieres esmentades, i com a límit ponentí una petita serra que va de la Mussarra fins més enllà de Sant Pere Màrtir. Travessa tot el terme de S a N la carretera de Sabadell a Prats de Lluçanès, que permet de comunicar el poble i terme amb el Vallès Occidental i amb el Bages. Monistrol és creual pel GR-3, que ve de Moià i surt pel terme de Calders. Unes tres quartes parts del terme són cobertes de pinedes, alzinars i matolls; la resta és dedicada al conreu de cereals i també té regadiu al peu de les rieres. El conreu de la vinya, abans primordial, ha minvat moltíssim. La població té una llarga tradició de dedicació a l'art tèxtil, com a successora de l'antiga parairia que des del 1763 ocupava més de 60 famílies. La crisi moderna però ha fet tancar algunes empreses dedicades al teixit de cotó i altres fibres. La fàbrica més important és la de Clarassó, situada un parell de quilòmetres aigües avall de la riera, on treballava molta gent de Calders.

El nom de Monistrol o *Monasteriolu*, documentat des del 974, ha fet suposar que, en èpoques anteriors a la conquesta o reorganització del país, aquí hi degué haver un petit monestir que hauria deixat el nom al lloc. La cosa no és improbable donada la bellesa i aïllament del lloc, l'abundància d'aigües i el fet d'haver-hi gairebé

Monistrol de Calders, foto Blanca Forgas

una al costat de l'altra dues esglésies, la **parroquial de Sant Feliu**, documentada des del 1105, tot i que deu ser molt més antiga, i la de **Sant Joan de Guardiola o del Solà**, coneguda des del 1185, però igualment molt més antiga i que és la que va donar nom a la riera de Sant Joan. Aquesta darrera va perdre el seu culte al

segle XIX i avui dia no resta més que un lleuger record. Hom creu que es pot identificar amb unes restes d'arcs i voltes existents a l'actual bar Esport, successor de l'antic mas Guardiola. El poble de Monistrol de Calders va formar-se entorn d'aquestes esglésies i el Solà a partir del segle XVII. Les pairalies tradicionals de

Monistrol són el Solà, ara absorbit pel poble i totalment renovat, la Mussarra, el Bosc de la Mussarra, el Rossinyol, l'Om, **el Rubió**, la Coma i la Païssa, casals que destaquen per l'aspecte monumental i històric. **Can Rubió** (per on passa la nostra caminada) té una gran torre i un notable mas annex, obra dels segles XVI i XVII.

La història de Monistrol, fora de les possessions monàstiques de Sant Benet de Bages i de l'Estany, és idèntica a la de **Calders** per tal com pertangué als mateixos senyors i al mateix terme fins al 1934. El centre històric de Calders és el seu antic **castell de Calders**, que corona un petit puig cònic de 469 m altitud, antigament envoltat per un meandre de la riera de Calders, la qual més tard va variar el curs, i que vist des de la població, que té sobre seu, sembla enclotat i poc apte per a la defensa. Castell citat des de mitjan segle X en l'abundosa documentació de Sant Benet de Bages, monestir que tingué moltes propietats dins el terme, moltes de les quals per cessió dels seus antics senyors, que tenen la seva tomba, amb el clàssic escut de les calderes, al claustre del dit monestir.

ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT FELIU

L'església de Sant Feliu apareix ja documentada l'any 1105. Fou reformada al segle XVIII amb l'afegit de capelles laterals i totalment modificada en la seva estructura i acompanyada d'un esvelt campanar entorn de l'any 1780. En el conjunt cal destacar-hi el campanar, l'absis romànic i la façana.

SANT LLOGARI DE CASTELLET

És una antiquíssima parròquia, esmentada el 939, quan fou sotmesa a Moirà, que formava amb el veí castell de Castellet (documentat des del 949) un terme autònom que a la fi del segle XI es va dividir i unir gairebé íntegrament a Castellterçol, municipi aquest el segon més important del sector del Moianès. A la fi del segle XIII arribà a tenir 11 masos, que després es reduïren als masos de **la Sala**, successor de l'antic Castellet i al qual va donar nom, així com a la parròquia de **Sant Llogari de la Sala**, Vila-rúbia, Pujalt, **la Clusella** (ara de Castellsir i totalment restaurada) i Casa Ollera. Des del segle XIII fou de domini del monestir de l'Estany i la parròquia passà a ser sufragània de Granera. El 1886 tenia només les cinc cases abans esmentades.

L'església, propera al mas de la Sala, anomenada per aquesta raó Sant Llogari de la Sala, conserva l'absis romànic del segle XII, però fou molt modificada al segle XVIII.

LES FONTS DE RUBIÓ

El terme de Monistrol de Calders està configurat per un territori muntanyós amb alternança de rieres i serrats. Són abundants les fonts que brollen per diversos indrets, destaquen la Font de les Tres Pinasses, la del Coll, la de Ca l'Estiraguès... A **les Fonts de Rubió**, l'aigua brolla de terra i comença el cabal de la Riera de Sant Joan, pràcticament seca fins allà. Al centre de la població conflueix amb la Riera Golarda o de Marfà i neix el riu Calders.

LES BARRAQUES DE VINYA

Les construccions rurals fetes amb la tècnica de la pedra seca són freqüents en els països mediterranis. Cada cop més s'ha anat comprovant el valor etnològic, històric i arquitectònic d'aquesta tradició rural. A Monistrol de Calders tenim bons exemples d'aquest tipus de construcció. Tot caminant pel camí podem trobar veritables peces arquitectòniques que palesen l'alt nivell tècnic dels pagesos que les van construir.

MOIÀ

La vila de Moià es troba situada entre Vic i Manresa, fou murada fins al segle XV i els vells documents i la topografia recorden el portal Major o de Barcelona, el portal d'en Vilà i els valls o fossats de les Poses i del Palau de Baix. Malgrat això, avui dia és difícil de veure a la vila de Moià cap element arquitectònic anterior al segle XVI. Però els traçats dels carrers i els nous edificis es van adaptar i es van fer amb una sumptuositat i grandesa que tot seguit distingeixen la vila de Moià de qualsevol població: Moià és una vila senyorial que revela en les seves pedres un passat esplendorós.

L'església parroquial i arxiprestat de Santa Maria de Moià es va començar el 1674. Consta d'una gran nau, amb creuer, coronada per una cúpula, amb una treballada i elegant portada barroca al mur de ponent i una de més petita a la part nord que dona a la plaça del mercat. Darrere l'església es va construir un ample cambril per a la Mare de Déu de la Misericòrdia, ornat de relleus barrocs i profusió de quadres.

El convent col·legi dels Escolapis és el primer que es va fundar a la península Ibèrica el 1683, ja que l'orde fou fundat per sant Josep de Calassanç a Roma el 1617 i abans d'entrar a casa nostra es va estendre per Itàlia i altres indrets de l'Europa central. És un gran edifici quadrat amb una església barroca i un petit claustre interior.

Entre els edificis es destaca la casa pairal dels Casanova, heroi de l'onze de setembre de 1714, és un gran casal amb elements dels segles XVI-XVIII, que manté una notable decoració barroca i que la família Casanova ha cedit a la vila coma seu del museu comarcal de Moià. En aquest hi ha antigues pedres, retaules i imatges de la vila, un teler i altres eines que recorden l'antiga parairia, un sector dedicat al gran fill de Moià el tenor Francesc Viñas, objectes d'antiga artesanía i de vida local i comarcal i, en especial, el ric arxiu notarial de la vila, que s'inicia amb el privilegi de notaria concedit a Moià per Pere II al 1279.

També és notable l'anomenat Museu del Parc, on es guarden les col·leccions d'objectes prehistòrics i paleontològics trobats a les coves del Toll i de les Toixoneres i en altres indrets del terme.

Ramon Berenguer III li va donar el privilegi de vila reial i es va trobar sota la jurisdicció del castell de Clarà que mostra encara les seves abundants ruïnes i torre mig partida en un puig cobert d'alzines prop del mas Coromines, on és visible la capella de Sant Andreu. Els seus antics senyors, els Clarà i els Rocafort, dominaven sobre la major part dels termes fins que foren desbancats pel llinatge dels Planella.

La capella de Sant Andreu té l'absis romànic i fou en part renovada el 1870 pel notari Joaquim Otzet i Coromines, que és enterrat en la seva cripta.

L'ESTANY

El poble, inicialment del terme del castell d'Oló, erigit el 1082, va créixer entorn del monestir de Santa Maria. Al s. XIII tenia un cens de 25 famílies. El topònim prové del petit estany que tenia al seu costat i que perdurà fins al s.XVI, quant l'abat Carles de Cardona va construir una mina per solucionar els problemes de paludisme que causava.

El poble conserva encara moltes antigues cases de pedra, amb portals adovellats o de llinda plana, evocadors de l'arquitectura dels segles XVII i XVIII. Els seus habitants vivien de l'agricultura i també de la parairia i teixits, ja que tot i no constituir gremi propi eren molts els paraires i teixidors que treballaven pels de Moià i per altres poblacions. Aquesta indústria es mantingué fins fa pocs anys en tres petites fàbriques, de les quals encara en funciona una, renovada fa pocs anys.

SANTA MARIA DE L'ESTANY

La primera notícia documental del lloc és de l'any 951, quan es parla de terres *infra fines Stangas* i *in ipso stanio*, sota la jurisdicció del castell d'Oló i dins la parròquia de Terrassola. Les notícies de l'església daten del 990, quan en un litigi dels senyors de Gurb amb el bisbe de Vic, l'església passà al bisbat però amb usdefruit de la família Gurb.

La vida comunitària a l'Estany data de l'any 1080, quan el bisbe de Vic Berenguer Seniofred de Lluçà hi instal·là un grup de canonges provinents de Vic que visqueren sota la regla de sant Agustí. L'església fou consagrada el 1133. Les obres del claustre, començades al s.XII, van acabar al s.XIII.

L'any 1264, quan el cenobi tenia dotze canonges, catorze sacerdots beneficiats i uns dotze servents, va adquirir la categoria d'abadia, categoria que ja havia tingut durant un curt període en temps de Bernat Comprar.

La decadència del monestir s'inicià quan van voler adquirir el terme d'Oló, on hi havia el monestir. En un principi la gent del terme hi estava d'acord, però després es van revoltar, ja que volien passar a jurisdicció reial. Això va motivar l'assetjament i la destrucció del monestir el 15 d'agost de 1395. A partir d'aquest fet, la comunitat es va dispersar per diversos monestirs de la zona. Entre el 1410 i el 14220, l'abat Guillem Ramon de Vilardell es proposà de reorganitzar el cenobi. La comunitat, però, estava dividida, i l'abat amb alguns canonges se'n va anar a viure a Manresa i la resta es van dispersar per Sabadell i Castellterçol. Va morir excomunicat el 1436, i aleshores els canonges van tornar al monestir, el qual es trobava en un estat ruïnós i amb les rendes mal administrades. Fou definitivament secularitzat el 1592, i el 1596 va esdevenir arxiprestat i es va unir a la rectoria de Moià. Una petita comunitat secular va continuar vivint-hi, i el 1626 recuperà la dignitat de col·legiata. El 1775 es va convertir en parròquia dependent del bisbat de Vic.

El 1896 es van iniciar algunes obres de reforma del monestir. A partir del 1931, quan el van declarar monument historico-artístic nacional, s'hi van efectuar diverses campanyes de restauració. El 1984 es va aixecar un nou pis sobre el claustre per tal de protegir els capitells de l'acció dels elements.

L'ESGLÉSIA

Té planta de creu llatina, amb una nau amb creuer, a la intersecció dels quals s'aixeca una cúpula semiesfèrica sobre trompes. Té la nau central capçada a l'est per un absis de planta semicircular, i els braços del creuer acaben en absidioles semicirculars. La nau i el creuer tenen voltes de canó de mig punt.

Capitell d'una de les finestres de l'absis

La porta principal situada a la façana oest, acaba en un arc fet amb grans dovelles. Al mur sud de la nau se situa una altra porta que comunica l'església amb el claustre.

Al centre de cada absis s'obren sengles finestres, decorades a l'interior i a l'exterior amb una arquivolta que descansa sobre columnes. Cal remarcar que les absidioles i les finestres es van refer en bona part en les obres de restauració que va dur a terme, entre els anys 1966 i 1970, el Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona.

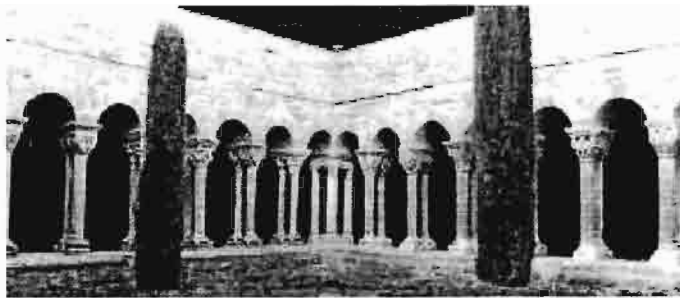
El claustre

La cúpula es manifesta a l'exterior per mitjà d'un cimbori octogonal, sobre el qual s'aixeca un campanar de torre amb quatre obertures, que data de l'any 1684. El campanar primitiu va caure durant el terratrèmol del 1448.

La decoració original de l'església és molt minsa. A l'interior, però, sobresurten unes impostes amb motius denticulats i estilitzacions vegetals. També cal destacar les bases i els capitells de les columnes adossades a la zona preabsidial.

EL CLAUSTRE

Es troba situat al sud de l'església. Consta de quatre galeries disposades al voltant d'un pati gairebé quadrat. En la seva construcció primitiva, aquest claustre posseïa dos pisos. El superior, que tenia una façana massissa i dos grans finestres per galeria, es va suprimir al llarg de les obres de restauració dutes a terme entre els anys 1948 i 1958. El pis superior es va refer entre 1981 i 1984, però seguint uns criteris arquitectònics radicalment diferents.

Claustre del monestir

Les galeries inferiors tenen el sostre format per un embigat de fusta i conserven diversos arcosolis i tombes de personatges relacionats amb la història del monestir. Cal destacar-ne la figura de la Verge, una obra notable esculpida en un sol bloc d'alabastre.

Els porxos de les galeries claustrals consisteixen en un podi alt, damunt el qual s'aixequen nou parelles de columnes bessones per galeria, que suporten deu arcades.

Les bases de les columnes presenten formes molt diverses. El fust és cilíndric i totalment llis. Coronen les columnes capitells troncopiramidals invertits totalment treballats. Els capitells, en destaquen 72, tant en llur aspecte iconogràfic com en el decoratiu, constitueixen el màxim interès del claustre. Els de la galeria septentrional són els que a primer cop d'ull formen la sèrie més homogènia, bé que cal distingir des d'un principi els de la zona interior del que s'obren al pati central. Els primers en les seves tres cares vistes presenten figuracions històriques, mentre que els altres són gairebé exclusivament ornamentals. Aquesta voluntat d'acostar les imatges bíbliques al que deambula per les galeries del claustre és habitual en el món romànic, igual com el fet de disposar a l'ala contigua a l'església les escenes o episodis que es relacionen més directament amb la vida de Crist. L'art escultòric que es manifesta als capitells d'aquest claustre no és, de cap manera, primitiu o rústic. Al contrari, en alguns capitells assoleix un grau de bellesa i força remarcable.

Sortida de Vilanova: 6:30

Esmorzar a Monistrol de Calders: 8:15

Començament de la caminada des de Monistrol de Calders: 9:00

Reagrupaments: La Clusella (10 minuts), La Sala de Sant Llogari (10 minuts), Can Rubió (5 minuts) i Fonts de Rubió (5 minuts)

Arribada a Monistrol de Calders: 13:30

Dinar a Monistrol de Calders (restaurant la Masia del Solà): 14:00

Sortida de Monistrol de Calders: 16:30

Arribada a Vilanova : 18:15

DESCRIPCIÓ DE L'ITINERARI

MONISTROL DE CALDERS – SERRAT DE LA RECTORA – LA CLUSELLA – COLL DE SANT LLOGARI – LA SALA DE SANT LLOGARI – FONTS DE RUBIÓ – MOLÍ D'EN SALA – MONISTROL DE CALDERS

Venint del poble de Calders, s'entra a Monistrol per la segona entrada a l'esquerra, es travessa pel pont i s'aparc a l'avinguda Pere Tarrés.

Es comença el trajecte a l'avinguda Pere Tarrés en direcció a l'interior del poble, es travessa el pont sobre la riera i es pren el carrer del Call, en forta pujada, fins arribar a la plaça de Cal Joan, on comencem a comptar temps i quilometratge del recorregut.

TEMPS		KM
Parcial	Total	
0h 00' 0h 00'		0,00

Plaça CAL JOAN: se surt de la plaça per una pista asfaltada i va en direcció nord, que primer baixa, es deixa un aparcament a l'esquerra, i després puja en fort pendent.

Monistrol de Calders, església de Sant Feliu. Foto Blanca Forgas

0h 05' 0h 05' 0,30

CAN RIERA: cruïlla de camins, es pren el de l'esquerra, que passa pel davant de can Riera; és una pista ampla i que va pujant i retombant.

0h 02' 0h 07' 0,70

BALMA: a l'esquerra del camí. A uns 50 m més endavant i en finalitzar una tanca de la dreta, es deixa el camí principal i s'agafa un corriol a l'esquerra, que puja fins arribar a una clariana d'un tallafocs (tallafocs que té uns 12 km i que anirem seguint una bona part del trajecte). Veiem una senyera a l'esquerra dalt d'un turó, nosaltres hem de travessar el tallafocs i agafar un corriol que puja per la banda dreta del turó de la senyera, fins arribar a la carena.

0h 12' 0h 19' 1,15

SERRAT DE LA RECTORA: hem d'anar cap a la dreta carenejant, més endavant hem de deixar un monticle a l'esquerra.

0h 04' 0h 23' 1,43

ALZINA DEL CISTELLER: a l'esquerra del camí (alzina especialment retallada per indicar que és un lloc per caçar ocells). Més endavant hi ha una bifurcació; de les dues branques ben diferenciades hem de seguir la de l'esquerra, deixant-ne una altra més esborradissa i pujadora més a l'esquerra. Visió del MONTCAU a la dreta.

0h 10' 0h 33' 2,08

DUES BARRAQUES: a l'esquerra del camí, amb alzines per a la caça d'ocells. Davant d'aquestes barraques deixem una pista a la dreta, que baixa, i continuem tallafocs amunt. Poc després deixem el tallafocs a l'esquerra; baixem.

0h 15' 0h 48' 3,08

CRUÏLLA. Sobre el tallafocs; hem d'anar cap a la dreta, que puja.

0h 11' 0h 59' 3,80

CRUÏLLA: deixem l'ample tallafocs a l'esquerra i anem cap a la dreta per un camí que planeja. Àmplia visió de la serralada de Montserrat, Sant Llorenç del Munt i el Montcau.

0h 09' 1h 08' 4,35

COMPTE!!! CORRIOL: es deixa el camí que seguïem per un corriol a la dreta que baixa (la referència és la tanca de filferro que tenim a la dreta, reforçada per una corda de color blau).

0h 04' 1h 12' 4,58

MASIA LA CLUSELLA: el corriol que seguïem surt a un camí travesser; l'hem de travessar i a l'altra banda tenim la masia la Clusella (masia totalment restaurada i que pertany al municipi de Castellcir); hem de passar pel seu davant i rodejar-la per la banda esquerra baixant per un corriol que ens situa al seu darrere en forta baixada , fins que arribem en un camí travesser situat en la fondalada. Creuem la llera i seguim cap a la dreta per un camí planer paral·lel a la llera, enmig de bosc de bonica pineda.

Masia La Clusella. Foto Blanca Forgas

0h 22' 1h 34' 5,74

COLL de SANT LLOGARI: bifurcació dels tres termes: Monistrol, Castellcir i Granera

(aquests dos darrers dins la regió o subcomarca del Moianès i també límit entre el Vallés i el Bages): gran esplanada, com una plaça. Hem de seguir el camí de la dreta i a uns pocs metres agafar un altre camí a l'esquerra, i tot seguit seguir un corriol que baixa decidit per una escletxa entre dues roques situades a l'esquerra del camí.

0h 06' 1h 40' 6,14

CAMÍ TRAVESSER: el corriol, que baixa per entremig del bosc, es troba en un camí travesser, l'hem de creuar i continuar baixant per entre la bosquina.

0h 03' 1h 43' 6,25

CAMÍ PLANER: el corriol desemboca en un camí travesser, al costat d'una mulassa, (aquí en diuen barraca de vinya); hem d'anar cap a l'esquerra. Més endavant ens acostem a la riera de Sant Joan, que tenim a la dreta, i poc després veiem, també a la dreta, dalt d'un turó, la gran masia de la Sala de Sant Llogari, per on pasarem més endavant.

0h 11' 1h 54' 6,79

RIERA DE SANT JOAN: travessem la riera a gual i anem a parar en un camí travesser que hem de seguir cap a la dreta, (hi ha un pal indicador a Castellterçol, Granera i Monistrol). Nosaltres anem en aquesta última direcció.

0h 03' 1h 57' 7,00

La Sala de Sant Llogari. Foto Blanca Forgas

LA SALA DE SANT LLOGARI: que ens queda a la dreta del camí, mas de grans dimensions i de temps d'esplendor pretèrits, dins el sector del Moianès. L'església, propera al mas, conserva l'absis romànic del segle XII, però fou molt modificada al segle XVIII.

0h 04' 2h 01' 7,10

BIFURCACIÓ: amb cartell indicador; hem d'agafar el camí de la dreta que rodeja una bassa seca que tenim a la dreta.

0h 01' 2h 02' 7,16

CORRIOL DREÇERA: hem de deixar el camí principal per agafar un corriol a la dreta que ens estalvia uns quants metres.

0h 04' 2h 06' 7,37

CAMÍ PRINCIPAL: el corriol surt en un revolt del camí que havíem deixat abans, anem cap a la dreta aigües avall per la banda esquerra de la riera de Sant Joan, que a partir d'ara no deixarem fins a prop de Monistrol.

0h 04' 2h 10' 7,53

PAS A GUAL: hem d'anar cap a la dreta per tal de passar la riera de Sant Joan a gual. A l'altra banda de la riba deixem un camí travesser a la dreta. Nosaltres anem pujant paral·lels a la riera.

0h 06' 2h 16' 7,89

TERCER PAS A GUAL: hem de creuar la riera, ara el camí ens situa a la seva esquerra.

0h 05' 2h 21' 8,21

QUART PAS A GUAL: tornem a travessar la riera, ara ja no ens mourem de la banda dreta.

0h 02' 2h 23' 8,28

CRUÏLLA: amb cartell indicador (a Vilanova, Marcet, Rubió, La Clusella i Sala de St. Llogari), nosaltres anem rectes.

0h 12' 2h 35' 9,03

CAN RUBIÓ: el camí travessa les seves dependències. Té una gran torre i un notable mas annex, obra dels s. XVI i XVII.

0h 14' 2h 49' 9,74

FONTS DE RUBIÓ: el camí fa una bifurcació en forma de plaça triangular, hem de deixar de moment el camí que seguíem per anar cap a l'esquerra, fins a la llera del riu, i entrar per la zona seca per anar baixant fins a les surgències que apareixen entre les escletxes del rocallís de la llera, (això són les fonts de Rubió).

Per tornar al camí que havíem deixat ens situem sobre les fonts i agafem la riba dreta, i entrem al petit bosc a cercar un corriol que va ascendint en direcció aigües avall, i retorna al mateix camí, però uns metres més endavant.

0h 11' 3h 00' 10,43

MOLI D'EN SALA: a baix, a l'altra banda del riu. Més endavant, cruïlla amb cartell indicador, (a Granera i Pla de Trullàs), nosaltres hem d'anar rectes; més enllà es veu un dipòsit a dalt d'un turó, és per al subministrament d'aigua a Monistrol.

0h 09' 3h 09' 10,93

TORRENT: el camí gira a l'esquerra per travessar un torrent. Hi ha una bifurcació, hem d'anar cap a la dreta, que puja.

0h 06' 3h 15' 11,31

MASIA SALADICH: ens queda a la dreta, el camí rodeja la masia per l'esquerra, aquí el camí queda molt enlairat sobre la llera del riu, a l'altra banda podem veure els estralls de l'incendi de fa uns anys.

0h 06' 3h 21' 11,64

CARRETERA DE SALADICH: la pista és asfaltada, se'ns uneix un camí per l'esquerra, també hi ha una casa de fusta; estem entrant a Monistrol de Calders pel carrer de la ctra. de Saladich.

0h 10' 3h 31'

12,25

MONISTROL DE CALDERS: es baixa cap a l'esquerra pel carrer de Torrent, més endavant es puja pel carrer Pare Mundet fins arribar a la plaça de Cal Joan, on hem iniciat la caminada.

BIBLIOGRAFIA:

Gran geografia comarcal de Catalunya, El Bages, el Berguedà i el Solsonès, vol. 2, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1ª edició, maig 1981.

Catalunya Romànica, El Bages, XI. Enciclopèdia Catalana. 1984.

<http://www.monistrolcalders.diba.es>

<http://www.gencat.es>

Portada: dibuix del claustre de Santa Maria de l'Estany d'Antoni Ordovàs

(La preparació d'aquesta 49ª sortida i dossier han estat realitzats per membres de la Secció de Cultura de l'A.E. Talaia, abril del 2006)

